

JUSTITIA ET PAX

Irta HORDÓSY IVÁN

A héten Kanada miniszterelnöke és Amerika ottawai követe, aki mostanában érkezett vissza nyugati körútjáról a birodalom fővárosába, szerződést írt alá, amelynek lényege az, hogy Kanada és Amerika megkegyelmeznek abban, hogy mindkettő esetleges nézeteltérést békésen fogadják elintézni egymás között a háborúnak még a lehetőségét is egyszer és mindenkorra száműzik.

Ez a szerződés kötés tulajdonképpen csak egy szemé annak a láncon, amely Kellogg, amerikai külügyminiszterrel indul ki, aki elvben már megkegyelmezett Nagy Britanniával, hogy hasonló-célú szerződést úgy Angliával, mint a dominionok alá fognak írni, sőt a végső cél az, hogy ilyen szerződéseket a világ összes nemzeti létesítménye egymás között és minden valószínűség meg van arra, hogy a Kellogg féle békepaktumhoz Japán, Németország és Franciaország is hozzá fog járulni.

Kellogg legutóbbi washingtoni beszédében részletesen ismertette ezekben a szerződéseknél szövegét, a paktumok lényege azonban megtalálható a szerződés első és második paragrafusaiban, amelyek szerint az aláíró felek az általuk képviselt nemzetek nevében, ünnepélyesen kijelentik, hogy a háborút, mint a nemzetközi surlódások elintézésére szolgáló eszközt véglegesen elvetik és az esetleges nézeteltérések elsimítására mindenkor békés eszközöket fognak felhasználni.

A háború óta megszoktuk, hogy Amerika sokkal nagyobb súllyal veti magát bele a nemzetközi ügyek intézésébe, jobban mondva: ha nemzetközi ügyekkel törődnek, úgy szavának jóval nagyobb a súlya, mint azelőtt volt. Ennek oka elsősorban az a hallatlan gazdasági megerősödés, amely ennek az országnak politikai súlyát is hihetetlen mértékben megnövelte. Más oldalról azonban nem feltétlen következtetés, hogy a politikai értelem a gazdasági fejlődéssel lépést tartson. Mintahogyan nem feltétlen következett az, hogy egy félig művelt ember annak révén, hogy máról holnapra meggazdagodott, egyáltalán műveltségében, modorában, és elgondolásában szintén azt az előkelő helyet foglalja el, ami gazdasága folytán megilletné, éppen úgy nem feltétlen következtetés, hogy Amerika, amely más nemzetek szerencsétlenségére folytán lett a világ leggazdagabb államává, egyáltalán politikailag és szellemileg is elég érett legyen ahhoz, hogy a világ sorsát nyugodtan rá lehessen bízni.

Valamennyien emlékezzünk Wilsonra, aki az európai viszonyok teljes tájékoztatásával jóformán egymaga döntött a békekonzferencián nemzetek sorsa felett és valamennyien láthatjuk ennek a szegénytelen tájékoztatásnak mai eredményét. Európa mai térképén. Wilson akarhatott jól is, lehettek ideális elgondolásai a népszövetséggel és a nemzetiségek önrendelkezési jogának elvével, de ugyanakkor, amidőn a népszövetség a sok rossz mellett jól is eszelekedett, az önrendelkezési jog elvének gyakorlati keresztülvitale nemzeteket és évszázados tradíciókat tett tönkre, gazdaságilag teljesen aláásta Középeurópát és a kultúra fölé, balkáni műveltségét és barbarizmust ültetett. Olyan rettenetes bűnök ezek, amelyekért elsősorban Amerika felelős, jobban mondva az a tájékoztatás, amely Amerika állam férfitat Európá ügyeiben mindig jellemezte.

Eppen ezért semmiféle garancia sincs arra, hogy ez az újabb amerikai beavatkozás a nemzetek életébe azt az eredményt hozhassa meg, amelyet a világ nemzetei óhajta várnak: békét és az igazságot.

Serédi Jusztinián, Magyarország herceprimása, érseki székeinek elfoglalásakor a következő mottót választotta:

—Justitia et Pax! — Igazság és Béke!

Ezzel szemben a kelloggi elgondolás ennek éppen a megfordítottja: Béke és Igazság.

A sorrend megállapítása existenciális fontossága a világ mai kaotikus állapotában.

Mert hiába szerkesztek a világ hatalmasságai szépen hangzó szerződéseket, amelyeknek keretében égre-földre esküdnöznek az örök béke mellett, ha ennek a békének előfeltételül az igazságot nem teszik meg.

Egy magyar delegátus vitája jut eszembe egy francia politikussal. A francia és a magyar delegátus egy nemzetközi vásároson egymás mellett ült és a francia azt vetette a magyar szemére, hogy a magyar nemzet akadályozza meg a békés állapotok kifejlődését Középeurópában. A magyar erre egy szót sem szólt, csupán elvette a francia tányérján levő almát és maga elé tette.

A francia csodálkozva nézett rá.

A magyar pedig a következőket mondotta:

— Lásna, én most elvettem az Ön almáját és azt ajánlom, hogy ezért Ön ne haragudjék, maradjunk továbbra is jóbarátok és kössünk békét. Nem hiszem, hogy Ön ezt egészen illendőnek és természetesnek találhatta. Nekem nem lehet semmi kifogásom a béke ellen, mivel nekem két almám van. Önnek pedig egy sem, de hogy Ön is olyan könnyen belemenjen ebbe a megoldásba, mint én, azt nem találmán olyan természetesnek.

— Pedig, higgye el, ugyanaz történt Magyarországgal is. Először tönkretettek bennünket, lehasították karjainkat, lábainkat, elvették jóformán összes értékeinket és mikor koldus módjára kidobtak bennünket a külváros ucçasarkára, s akkor szomszédaink, akik a mi ezereves vérünkéből és husunkból agyonhiztak, nagy kegyesen leereszkedtek hozzánk és azt mondták: — Ugyan, miért ellenségeskednénk tovább, kössünk békét!

— El tudja Ön képzelni, hogy a magyarság ilyen körülmények között lelkesülten fog felugrani és boldogan öleli keblére rablót és gyilkosait?

A Kellogg féle amerikai békejavaslat megállíthatja helyét Amerika és Kanada viszonyában, amelyet háborúval valószínűleg sohasem fognak egyengetni. Nem pedig azért, mert mindkét ország gazdag és hatalmas és meri Kanada aránytalanul kisebb népességével nem is gondolhatna arra, hogy az Egyesült Államokkal háborúba bocsátkozzék. A Kellogg féle elgondolásnak az az óriási hibája, hogy az Amerika — kanadai viszonylatot akarja alkalmazni a magyar román, magyar szerb és magyar cseh viszonyra is. Kontinensek választanak el bennünket egymástól és az amerikaiaknak még évtizedekig, vagy esetleg évszázadokig kell tanulmányozni Európá lelkületét ahhoz, hogy joguk legyen Európá nemzetei sorsának intézéséhez.

De hogy nemcsak Magyarország esetében nem áll meg ez a gyerekes és ostoba amerikai pacifizmus, azt bizonyítja az a körülmény, hogy ugyanakkor, amidőn Japán hajlandónak nyilatkozik a békepaktum aláírására, ugyanabban a pillanatban csapatokat küld Kína ellen és hadüzenettel fenyegetőzik. Még érdekesebb azonban talán Lord Cushendunnak, Nagy Britanniá népszővetségi megbízottjának kijelentése, amelyet Genfben az év februárjában tett. Eszerint teljesen lehetetlen elképzelni, hogy Anglia minden körülmények között alávesse magát egy nemzetközi döntőbíró ítéletének. Már pedig, ha a nemzetközi bíróság ítélete nem felel meg Anglia politikai érdekeinek, vajon mivel kényszerítheti ki magának a neki megfelelő döntést?

Marad tehát a végső szankció ismét: a háború.

Eppen ezért hallatlan nagyképuségnek látszik, hogy amidőn Japán és Anglia egyik napon így dokumentálják állásfoglalásukat, Amerika pedig — ha kisebb mértékben is — de mégis tovább építi hadihajóparkját, ezeknek az államoknak képviselői lemerjenek egymással szemben ülni és hazug békepaktumokat írni káljának alá. Még a legbecsületesebb és legőszintebb Mussolini

Megvetéssel fordul el a vörösektől Keletkanada becsületes munkássága

A Kanadai Magyar Ujság nem régeből közölte egy magát megnevezni nem akaró, vagy nem merő állítólagos Keletkanadában élő magyar munkás levélét, amelyben az illető élesen kikelt a Kanadai Magyar Ujság hazafias és vallásos irányára és szelleme ellen — azt mondván, hogy a magyar munkásnak mindig, hogy magyara, cseh, szerb vagy oláh járom aiat nyög, mert mindenképpen csak „paraszt” marad.

Mi válaszukban részletesen kifejeztük véleményünket és végtelen jóleső érzéssel látjuk, hogy Keletkanada becsületes magyar munkássága, nemcsak, hogy nem azonosítja magát a cseh-oláh és bolsevik propaganda által elbódított néhány magáról megfeledkezett gyászmagyarral, de teljes szívvel-lellekkel ott áll azon zászló alatt, amelynek szárnyain az ezeréves Magyarország integer térképe s a boldogabb magyar jövő van kirajzolva. Mi ezen az úton lstenben bizva tovább haladunk és, hogy keleti magyar munkástele véreink mellettünk vannak annak bizonyosságára álljon itt az alábbi két levél:

AZ AMFORÁK

Irta: LÖRINCZY GYÖRGY

Tavaly nyáron megint ember-evő kedvem kerekedett. Fojtogatott az undor, ami a városi embert időnként elő-előveszi, mint a gyomorbaajtó a váltóláz. Minden bosszantott. Mire való ez a sok szónoklat, ez a szakadatlan póz és alakoskodás? A festett világ mesterkelt lármája, holott ugyis csak egy a vége mindennek: a drága temetés, a disztrihely és a hosszú emléke széd! A feledés. Vágytam az ősnomádok primitív életére, amiben legalább őszinteség van. Ki, a falura! Nem, ki, a tanyára! A pusztaságra, ahol semmi egyéb sincsen, csak csönd. Ahol a hangszó is csak úgy tévedez, mintha maga se tudná, hol jár.

Odakünn, a süket rónáság egyik eldugott rekettyéjében, a Kelevéz Pál barátom ősi birodalmába menekültem. Már rég-hívogattak, hogy hallgassam meg a tiszparti füzesben a vadgalambot és a Sirlalmaspusztán a fülemülét. Déltájban érkeztem meg a szomorú nevű kis tanyára s mire éjtájtában nyugodni térünk, már tele voltam a csönd alattó költészetével. Nemcsak a tanya békés csöndje, nemcsak a vadgalamb kacagása és a fülemüle epedő nótája nyugtatott és ejtett meg, hanem még inkább a boldogság, hogy az a természetes harmoniának, ami fiatal barátom szerelmes fészken wralkodik. Sirlalmaspuszta csakugyan az állomata. Mióta Kelevéz Pál megesküdött a szép Forgó Évával, a zóta, úgy látszik, nemcsak a vad zóta, úgy látszik, nemcsak a vad galamb turbékol Sirlalmaspusz-

WINDSOR, 1928 május 17. — Tekintetes Szerkesztőség!

A mult lapban olvasva azon névtelen cikkirónak kritikusi cikkét, bátorodom rá válaszolni, tessék szíves lenni a lapban helyet szorítani.

Minekutána a mult lapban megjelent cikk hozzám is eljutott egészen meglepett azon ismeretlen honfitárs, avagy úgy mondva talán nem is lehet az, mert, aki ezeréves hazájának oly nyílt ellensége, az nem lehet magyar, az csak a nemzetünk nevét viseli, mert, ha magyar volna sem a Hegedűs, sem Perényi, sem Rothermere igazságért küzdő, hazánkat helyreállító akciója nem nyugtalanítaná.

Irja az ismeretlen cikkíró a munkás jogsérelmeit, a burzsuáciá, papok, egyetek stb. jármos igáját és végül írja, hogy nemcsak ő van ezen a nézetén. Erre csak azt felelhetem Önnek ismeretlen cikkíró, hogy mi munkások, nem mindnyájan osztozunk az Ön véleményén, ne gondolja azt Ön s már Ön által elvilég egyesült társai, hogy itt is meglehet találni, azt aminek oly sok Önök által mondott „paraszt” hitelt ad, mert azok a

állásfoglalása volt, aki, amidőn a béketervezet eléje terjesztették, azt mondotta, hogy:

— Olaszország minden békére irányuló kísérlet természetesen támogat és az is természetes, hogy Olaszországnak sem mi oka sincs arra, hogy továbbra is ne azon az úton haladjon, amelyen eddig ment.

Mindaddig, míg Kellogg külügyminiszter ur nem fogja meg ismerni azt a rettenetes katasztrófát, amelyet a Wilson féle békeszerződés zúdított Európá nyakára, mindaddig míg Amerika nem számol a Délamerikába és Kanadába vándorolt erdélyi székelyek, felvidéki magyarok, tótok, németek rettenetes kálváriájával és azaz az égbekiáltó igazságtalansággal, amelyet a világ nemzetei Magyarország szíven ütöttek, ne várja senki, hogy az ezeréves magyar nép megbékélve nyujtsa oda kezét olyan paktum megkötésére, amely véglegesen megpecsételje a mai magyar sirdödő sorsát és bennünket, nemzeti életünket örök halálba akarja sülyesztenni.

— Justitia et Pax! — Igazság és béke! Ez a mi jelszavunk és ez a mi feleletünk mindenféle gyanus békeajánlatokra.

mézes-mázos ígéretek, melyeket Esztergom, mindegy emlék, amár oly sokat hallva, valóra váltattak volna. Láttuk azt, mikor a munkások hangos szóval mondták félrevezetésükben „munkás kormány”, de mire vált be azoknak a mézet ígérő, véresszáj politikusoknak mézes beszéde az, hogy méz helyett mérget kínált és adott a munkás társaknak. Kun Béla, Samuely, Korvin Klein Ottó stb. gyászos hangzá su nevek az Önök által sajnált parasztok sorában.

Kalocsa, Hódmezővásárhely,

„FÉLD AZ ISTENT ÉS SZERESD A HAZÁT!”

Ez már az ilyen idegenben az édes hazánk ellen folytatott küzdelem, minket csak arra tanít, hogy úgy a szent hazához, annak vezető osztályához, szeretettel és tisztelettel viseltessünk. Ne fájjon az a munkásoknak magukat valló embereknek, mert hogy itt bizonyára mindnyájan munkások vagyunk, csak nem egy gondolkodásuk. Hogy Rothermere, a grófok tíz, száz és ezer holdjairól folytatja az általa megkezdett igazságos harcot, nem, hanem sok százezer magyar esdő kérése megoszlik az ő nézetével.

Mindezek után honfitársaim, kik érzik és tudják mi a haza, ahelyett, hogy azon mézes be-

mely soha el nem mulhatik, a azok korszakból, mikor a hazát helyreállító munkás kormány működött.

Ne felejtse el ismeretlen cikkíró, hogy nem mindnyájan gondolkozunk önrel, mert ha az ember munkás, azért nem kell, hogy hazájának ellensége legyen vagy Ön azt hiszi, hogy az Új Előre lesz az, mely az ország háztárát, az ezeréves szent hazát visszaadja és visszaserzi Rothermere nélkül.

szédekre és nyílt támadásokra, az édes hazánk és a vezetőemberek ellen mondanánk, nyíltan álljunk és bátran feleljünk meg hogy igen is mi magyarok vagyunk. Ami ezeréves hazánk, mely nem most, az első nehéz próbáit éli, tudjuk mindnyájan a történelem útján tatárjárás, törökök 300 éves uralma, az osztrák elnyomatás kora és a gyászos 1918 iki vérell áztatott esztendő. Jusson eszünkbe és ne felejtjük el vallásunkat, papjainkat, egyleteinket, melyek a magyar ügyet szolgálják, szívbeli tiszteljük, ne hagyjuk magunkat megméltelyezni és félrevezetni a mézet ígérő, de mérget adó elemeknek, mert ez nekünk

vánságom nagyon meglepte. Bá mérszan nézett rám, majd fürkészve, mintha azon tórné a fejt, amit elhallgattam. Aztán elkedvetlenedett.

— A feleségem nagyon zokon veszi majd, — szóló halkan. — Napok óta csak azon fárad, hogy kellemessé tegye számodra az ittdőzéset.

— Nagyszerű asszony! — dicsértem engesztelésül. — Szép is, jó is, kedves is, okos is. Aldás és szerencse az ilyen feleség!

Kelevéz Pál elégedetten mosolygott.

— És te mégis szokni készül! Tőle, vagy éntőlem?

— Nem, — feleltem indulatosan. — De nem szoktam kisértekekkel hálni!

Kelevéz Pál jóízűen nevetett. — Kiszértetekkel? ... Talán a szegény Blackhorst? Mi? Hát mi közöd hozzá?

— De mi köze neki én hozzászám? És hozzád? És ... és ... önagyságához?

— No, ami azt illeti. Neki talajdonképpen mégis csak volna valami kis köze ... — tétovázott.

— No, ugye-e? — kaptam a szaván, — Ugye-e, látod?

— De Kelevéz Pál hamar öz szeszézte magát.

— Semmit se látok, — szóló határozottan. — Csak azt, hogy megint találtál valami bogarat. Amit én mindjárt kiverek a fejedből. Különb is furcsa kis történetet a szegény Elly Blackhorst.

— Az amfóra. Története is van?

— Története mindennek van. Az amforát ott kezdődik, hogy hárem esztendővel ezelőtt, mikor még legényember voltam,

tán, hanem az én barátom is. Ha marosan el is döntöttük, hogy a tanya bus nevét meg kell változtatni. Ugyse pusztá az, hanem tündérkert. És nem siralmas, hanem kacagó.

A hálószobamba tréfásan mosolygott be a hold, mintha rajtam nevetne: milyen mulatságos is az ilyen öreg fickó, aki nem akar megvénni s mikor már a maga szerelmeiből kiköptt, a másokéval vesződik! Az éjjel azonban szétterjesztette a szárnyait és mindent a hallgatás köpenyébe takart. Milyenneket lehet itt álmolni! Álmos és fáradt voltam. Az embert a boldogság is kimeríti, kivált — a másé. Nem tudtam elaludni. Cigaretta cigarettára szívtam és a két füstön észrevetlenül szétzállt a nyugalom altató érzése. Idegesen nézgettem körül, keresve valamit, amiben a környezet lelkét láthatom. A butor, a csecsereke, a rend, a kép mindent karakterizál. De a képek többnyire vándor kontárok félték kísérletei voltak. A cserepellek szelid, mutatós utazatok. Mindössze is egy kis ezüst amfóra lepett meg, ami külön állványon állott a vitrin mellett. Az is inkább csak azért, mert majd nem elborította friss nefelejes és rózsá, amivel, úgy látszik, mindennap felbokrátázzák. Kezembe fogtam. Körülnézgettem. Az oldalán, köröskörül, nagyon közönséges, szinte gyáriás véséssel ezt írta rá:

— Miss Elly Blackhorst Born 13th. July 1896. Canada. Died 14th. June 1926 New York. Crematorium Company Limited. Fourth Section No. 138.

Mi az örög ez? Álmodom? Vagy fölzगतott fantáziám boldondozik? Ebben az amforában